

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethető: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L. Keresztény P. kereskedésében. Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-só emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papir-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Voglner (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.

Nyilttár sora 20 kr.

A „KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY“

1872 szeptember 1-jétől mindennap egész nagy iven jelenik meg; előfizetési díj: egész évre 12 frt., félévre 6 frt., evnegyedre 3 frt. o. ért.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizető után tisztelet-példánnyal szolgálunk.

Egy pillantás az erdélyi volt kir. biztosság működésére.

Ez a kor a feledés, hideg közöny és érdeklenség kora kiválóan, az önzés, kétkedés, a napi érdekhajászaté másodvonásban. Még csak vonaglik a beteg hivatalnok, már kéri állomását, az atyai örökséget osztják, mielőtt meghült volna a hant az új sír fölött, a legnagyobb jótevők emléke egy napig tartja elfoglalva a szíveket, lángoló szellemű, szent igazságokat tartalmazó parlamenti beszédek alig hallgat vagy olvas feszült figyelemmel valaki, s az is inkább kíváncsiságból vagy bírálási szándékkal, mint tanulás, okulás végett. Ujat keres, új hír után mohó kapzsisággal vágyik a sokaság, s a jövő néhány percze képes merőben eltemetni egész eltelt napokat, a legszébb honfiai áldozatok emlékét, példás polgári jellemű férfiakat.

Ilyen e kor, ez a mai uralkodó szellem. Sivár kor, hitvány, kalmár szellem. De a valódi hírlapírónak nem szabad kora hibáit takargatni vagy épen elsajátítani, sőt az ellen a toll fegyverével dolgozni kötelessége a végsőig; neki hinni kell egy jobb jövőben s azt ereje szerint előkészíteni.

A királyi biztosi intézmény megszűnésénél alkalmazni akarjuk ez elvet; nem pane-gyrist irunk, hanem igazságot, és a közhangulatnak adunk kifejezést.

Emlékezhetik Erdély, mily nagy kérdés volt 1868-ban: ki lesz királyi biztosa? erdélyitől féltünk, mert azt — bárki lett volna — nepotistikus hajlamnak, nem eléggé szabad-elyűnek, fenhéjazónak és separatistának volt okunk hinni már a priori; minket I. Bánffy György után erre tanított a historia.

Volt-e még e hibákból csak egy is, azon magyarországi főúrban, kit a király bizalma e szép és kényes állásra hívott?

Ki ne tudná, mennyire aggódtunk unio-törvényünk sorsáért, s ki tagadná e kis ország-részben mennyire forrongtak még akkor a kedélyek, mily bizonytalanság volt a közdolgozok hovaféjlődésében, mily élénkek és erősek voltak az 1861-ki Schmidt Konrad-féle reactio és az 1863—5-kin szebeni gyűlés alkotása emlékei?

Mindezekre nézve kedvező változást, a politikai cristallisatio műfolyamának egy bizonyos mértékig kedvező lefolyását higgadtan gondolkodó hazafinak nem látni lehetlen. Mi örömmel látjuk, s azt hisszük, a további folytatás egyedül a kormány bölcsességétől függ.

Közigazgatásunk gyorsasága, törvényes menete s harmoniája nem általános felismerhető volt-e? Kemény István báró azt mondta volt, mikor 1848-ban főispán lett: én leszek az első, kinél a munka méce reggel meggyul, s az utolsó, a kinél reggel kialszik. Gyönyörű mondas. Nem tudjuk, Alsó Fejérvármegye és Enyed mit mond hozzá; de mi mondhatjuk, hogy az erdélyi kir. biztos öt év alatt első volt, a ki a törvényes órában irodájába feljött, ott minden nap teendőjét minden nap elvégezte, s a kinek irodájában sőt az alárendelt hivatal-ágaknál is szeptember 30-án egyetlen elintézetlen ügydarab sem maradt. A központi kormányhatóság megtette kötelességét; a volt

mulasztásokért a törvényhatóságok fejei, a bizottságok, tisztségek, képviselő testületek felelősek.

Az igazságszolgáltatásra e korszak alatti kormányzás akadályozólag kivánt-e hatni? S a rendőrség volt e kényszerítve megszorítani az egyén polgári és a gondolat és toll írási szabadságát? Mi nem tudjuk. A választásoknál súlyos visszaélések tényeit ismerjük, de azt merjük állítani, hogy azok távol voltak azon elfogulatlan és emelkedett gondolkodású férfi lelkétől, a ki a kormányon ült.

Közművelődési érdekeinkre nézve nem kedvező volt-e az utóbbi öt év? A nevelés, oktatás, színészet, festőművészet, irodalom nem háborítatlanul fejlődött-e ez alatt? A polgári elem nem erősült, mezőgazdaságunk az új tanintézetek által nem fejlődött, a realis iránynevelés nem vett e avagy csak városunkban is hatalmas lendületet? Ki képes ezeket tagadni? S a társadalmi összesimulásra, az osztályok közlekedésére e korszak nem kedvezett-e?

A gr. Széchenyi Hitele megjelenésig a magyar nemzet között a volt az uralkodó elv: De mortuis nihil nisi bene — a halottakról nem illik jónál egyebet mondani. Ama hallhatatlan könyv írója evvel cserélte fel: De mortuis nihil nisi verum — a halottakról nem illik igaznál egyebet mondani.

A rómaiaknál a közpályán működött holt nagy emberek három napig voltak közszemlére és bírálatra kitéve, mialatt a nép szabadon megmondhatta hibáit.

Igy lett kitéve a kir. biztosság october 1-je óta a közönség s illetőleg a történelem bírálatának. Mondhatni arról, a mi kinek-kinek tetszik, ha szaváért a becsületes embert megillető felelősséget elvállalja. Mi elmondottuk főbbjeit annak, a mit e kormányzati időszakról följegyeztünk. Ha a kép tökélyességeért árnyat is kell adnunk e fényes vonásokhoz, ezek is a következők: a törvényhatósági közélet és közügyek iránti érdeklődés hanyatlása, a jó kóntak nem gyarapodása, sőt kevesbedése, a tisztviselő-karokban az önzéstelen hon-szeretet és kötelességérzés csökkenése, a közügyek intézésében való buzgóság-hiány, a nép rokonszenvének megnyerni nem tudása, a szá-szok értelmiségének a törvény és politikai intézményeink iránt, valamint a román tulzók kevéssé megnyerése, végre a székelység ipar-ügyeire, realis irányu neveltetésére, havasai czétszerű használatára, legfőképen pedig tulnépesedéséből következő kivándorlás-ügyére nem elég figyelem-fordítás. A székely-udvarhelyi Dávid Antal Mózes-féle ipariskola felállítása a székely nemzetre nézve életkérdés. Kár, hogy a derék népnek sem saját fiai, sem a kormányon ülő férfiak közül 1846 óta nem akadt egy emelkedett lelkű igaz barátja, a ki ez intézetnek felállítását kivívja!

Azonban meg vagyunk győződve arról, hogy a Péchy gróf királyi biztosi működése a mig Erdély lakóiban még sokáig kedves emlékeket költ, addig politikai történetének egyik legnevezetesebb momentumát képezi s nevének örök fenmaradást biztosít.

A kir. biztosság teendőit az utóbbi időben Gebbel Károly b. ü. miniszteri osztálytanácsos vltte ismeretes buzgóságával s mély, dologis-

merettel. E ritka szorgalmu, közigazgatásban kitűnően jártas, tudományosan művelt és finom-tapintatu férfi rendelkezési állapotba megy Nagy-Szebenbe, minden jók elismerését és becsülését víve magával. A magyar kormány épen oly nagyot vesz ezen élete legjavában levő derék férfi távoztával, mint a mily sokat nyerne nek Nagy-Szeben és a szász közérdek. A kormánynak e férfit meg kell vala nyernie továbbbi szolgálatra, mire — hisszük — hogy volt is lépés téve.

Üdvözet a derék eltávoztottaknak!

Legujabb táviratok.

London, oct. 2. A „Times“ konstantiná-polyi tudósítása megerősíti, hogy sept. 27-én 3000 montenegrói megtámadta Kolaschin török falut, és 18 törököt öltek meg. A Porta távirati uton a büntetésekből megváltatást és praeventiv rendszer-békek életbevitelét kívánta; ellenkező esetben, ha ezen kívánatának nem tennének eleget, azzal fenyeget, hogy majd rendet csinál ő a maga csapa-taival.

Páris, oct. 2. A „Havasügynökség“ jelenti: Egyedül Nancy 88,000 emigráló elsass-lotharingiai utazott át.

Berlin, oct. 2. A „Prov. Corr.“ Elsass-Lotharingia lakosságának nemzeti válasszása körül értekezvén, czikkét így végzi: October 1-vel Elsass-Lotharingia benső viszonyaiban minden kételkedésnek vége vetetett, — és a német törvények érvénye, valamint a német hatalom tartama és szilárd-sága feletti minden bizonytalanságnak meg kell szűnnie. A birodalom ezen új tartománya a Franciaországhoz szító lakosok emigrálása által a legteljesebb értelemben német föld leendő.

Páris, okt. 1. A börze nyugtalanodik azon hírek miatt, melyek egy hajórajnak a görög vizekre leendő küldetésére vonatkoznak. Kormánykörökben állítják, hogy a francia kormánynak nincs szándoka a Laurion-kérdést erőszakosan megoldani. Deligiorgis görög követ a „Moniteur“-ban jelentést fog közzétenni, mely állítólag a Laurion-kérdést ki fogja vetközteni veszélyes jellegéből.

Páris, oct. 1. L'Admirault tábornok a tiszti kar tisztelgése alkalmával hangsúlyozta, hogy a hadseregnek nem feladata a kormányformával foglalkozni, hanem a törvénynek tiszteletet szerezni.

Kolozsvár szervezete.

T. Olvasóink emlékezni fognak, hogy a belügy-minister Kolozsvár önkormányzati szervezete tárgyában a 40-es bizottságnak a képviselői gyűlés előtt át erőszakolt munkálatára f. év april havában küldött leiratában, a törvényhatósági törvény által adott hatalmánál fogva, lényeges észrevételeket tett s azoknak beillesztését, és azután a városi szervezésnek gyors végrehajtását megrendelte; a 40-es bizottság a beillesztésre kiküldetvén, a ministeri észrevételek leglényegesebb pontjait nem fogadta el, hanem a ministeri érvek gyerekes czáfolatába bocsátkozott; az ismét a 40-sekből többségre emelkedett képviselők ezen ellenészrevételeket magáévá téve, a lezavazott kisebbség ezen ellenvéleményt adta be:

Nagyméltóságu Miniszter ur!

Kolozsvár szabad kir. város törvényhatósági szervezete tárgyában folyó 1872-ik év april 4-ről 3,501 1872. m. kir. belügyminiszteri szám alatt leküldött magas leirata s az abban foglalt észrevételek reményt nyújtottak nekünk arra, hogy azon meghasonlást, mely a képviselőtestület kebelében a 40-es bizottság szervezési munkálata megállapítása alkalmával kifejlődött, megszűnik, s egy a mi-

niszteri leiraton átvonuló kibékülési szellemet fel-fogni és méltányolni képes elnökség tapintatos eljárása, s a tanácskozmányoknak pártokon feljül álló módorban vezetése által a többség és kisebbség közti nézetkülönbségek s ezekből származott sajnos surlódások úgy városunk köjvája, mint a közigazgatás jól felfogott érdekében el fognak enyészni. Azonban e reményünk nem teljesedett; sőt a surlódásokra új alkalmat szolgáltatott az, hogy ambár a miniszteri leirat még april hóban leérkezett, a többség annak, sürgetéseink daczára, a leirat iránt visseltetni kellett tisztelet mellőzésével még csak fel-olvastatását sem engedte meg, s a szervezést hónapokon át háttérbe szorította, azt állítván, hogy az a követválasztást zavarja meg.

Végre a miniszteri leirat 1872. augusztus 7-n tárgyalás alá lőn véve. A kisebbség békülekény szellemben szólott a tárgyhöz, kijelentvén, hogy ambár óhajtott volna, hogy külön munkálatából a magas kormány által több elvek és szabályok, nevezetesen a tanács ügyrende, a szakbizottságokat illető rész, a városi és mezői rendészeti szabályok, melyek városunk beligazgatására nézve égetően szükségesek, vétessének be a képviselőtestület által felterjesztett szervezési munkálatba; de mind a mellett, hogy ez óhajtatás nem teljesült, a város szervezését tovább halasztani nem kívánván, indítványozta: hogy a miniszteri leiratot, s az abban foglalt észrevételeket általában véve elfogadják, s azt kívánja, hogy egy biztosság küldessék ki, mely a beillesztéseket sietőleg megtegye, a tiszti létszámot és fizetéseket illető 21-ik pontot pedig vegye újabb vizsgálat alá, s terjesszen elé oly javaslatot, hogy a tiszti fizetések 56,275 forintnál többre ne kerüljenek.

Az eszély, és más nézetű polgártársai iránti kimélet egyiránt hozta volna magával, hogy a többség ezen indítványt elfogadják, teltleg tanusitva mit addig állított, hogy a miniszter nézete iránt loyaltással viseltetik. De e párt a multakon sem nem okulva, a történetek feledni nem tudva, ismét élére állítja a dolgot, feltámasztotta a megholdogult 40-s bizottságot, s 3—4 szavazattöbbséggel — kik most is a 40-sekből kerültek ki, — meghatározta, hogy a miniszteri leirat ennek adassék át, tetszésére bizván, hogy az abban foglalt észrevételekre belátása szerint ellenészrevételeket dolgoz-zon, s azok elfogadására vagy elvetésére véle-ményt adjon.

Mi ebbe is belenyugodtunk, remélve, hogy azon párt, mely a miniszteri szervezés irányelveinek más városok szervezeteiből megtudása után, azok iránt korábban annyi deferentiát tanusított, s legsarkólatosabb elveit változtatja meg, most egyenesen hozzá intézette látván formulázva a minister nézeteit, még hajlandóbb lesz azok elfogadására annyival inkább, mert ez által a polgárság közötti régi egyetértés fogott volna helyreállni. De nem így történt. A 40-es bizottság aug. 13. 14-én megjelent alig 5—6 egyén, rövid értekezletet tartván, korábbi előadóját bizta meg és hatalmazta fel a fennebb már érintett képviselő-testület határozat foganatosítására s írásba foglalandó véleményének a bizottság eléterjesztésére. Így jött létre amapolemiával teljes ügyvédi allegatio inkább mint bizottsági javallat, a mi aug. 22-én a most is 5—6 tagból állott 40-es bizottságban felolvastatván, elfogad-tatás után, felterjesztési alakba öntve, a képviselő testület gyűlése elé terjesztetett.

Sept. 13. 14-n tárgyalta a képviselői gyűlés ez ellen-észrevételeket. — A 40-es bizottság indítatva érezte magát a miniszteri észrevételek kö-zül az 1. 3. 7. 9. 12. 14. 15. 16. 17. 19. 20. 23. pontokat elfogadni s munkálatába beilleszteni; a 13 pontra nézve, mely e tanács ügyrendére vonatkozik, megígérte, hogy azt majd, ha az új tanács alakulni fog, megkésztí, s a ministeriumhoz felfogja terjeszteni.

Nem fogadta el ellenben a 2. 4. 5. 6. 8. 10. 11. 18. 21. 22. pontokat, tehát a ministeri észrevételek leglényegesebb részeit, hanem ezek felett ésszint Nagyméltóságod dal hosszass és indokolat-

lan, sőt sem a képviselőtestület méltóságával, sem a miniszteri tekintéllyel meg nem férő vitakozásokba bocsátkozva, részint a miniszteri fogalmazót oktatólag sőt leczkésztetőleg tette meg ellennyilatkozatát. Hiába volt ez ellen minden felszólalás; hasztalan volt hangsúlyozva többek által, hogy azt, a mi egy város közgyűléséből, az ország kormányára s ugyszólván a világ elébe megy ki, a közgyűlés teljes komolysággal köteles megvitatni. s a megállapodásnak, legyen az határozat, mi j. könyveiben marad, vagy felirat, mit a kormány elébe tett férfiasnak, méltóságosnak kell lenni, mely a képviselő testület állásával, az általa képviselt város érdekeivel összhangban legyen. Azonban a képviselő gyűlés esetleg most is a régi 40-sekből alakulván, a bizottságnak lényegben és alakilag sok tekintetben elhibázott ellenészrevételeit utolsó pontig 3, 4, szavazattöbbséggel — mi a tisztviselőkből telt ki — elfogadta.

Alólítottak ezen ellenészrevételek alapelvei és az általunk jellemzett érvelések módora ellen, a mint a képviselői gyűlésben is tettük — ugy ezennel Nagyméltóságod előtt is tiltakozunk, s kijelentjük, hogy nekünk abban részünk nincs; mi a miniszteri észrevételeket elveinkkel és a város érdekeivel s közjával inkább megegyezőnek tartjuk, mint a hogy az, az ellenészrevételekben formulázva van; mi a miniszter azon jogát, mi az 1870-ik évi 42. t. cz. 93. §. gyökerezik, hogy az autonomia szervezésére észrevételeket tehet, a szabályok megsértésénél a különböző törvényhatóságok szervezetei egyöntetűségeire ügyelni kell — elismerjük. Ezeknél fogva, minthogy ellenvéleményünk beadására jogunkat fenn is tartottuk, azt a következőkben tesszük meg:

1.) A miniszteri észrevételek 2-ik pontjában a zárszámadásokat felülvizsgáló bizottság díjazásáról levén szó: mintán a vitakozás folyama alatt meggyőződünk arról, hogy a képviselői közgyűlés itt nem egyedül az évi aloldiális zárszámadásoknak, hanem e város számadással tartozó minden közegének évi rendes számadással felülvizsgálatára kiküldendő bizottság díjazatát érti, abba mi is belenyugodunk, hogy azon bizottsági tagok, kik az ily számadások felülvizsgálatára ki fognak a városi bizottság által küldetni, némi jutalomban részesíttessenek, de csak a kik dolgoznak és megtett munkájuk arányában. Azonban ez által nem kívánjuk elvéteni a városi bizottság azon jogát, hogy a körülményekhez képest úgy intézkedhessék, hogy ezen díjazás a városi pénztárnak minél kevesebb megterhelést okozzon.

2.) A miniszteri észrevételek 4. 6. pontjaiban azon nagy fontosságú elvet látjuk kimondva lenni, mely a városok önkormányzatának sarkát képezi. Ez elvek szerint a közigazgatás sulypontja a tanácsra mint erkölcsi testületre van fektetve, melynek elnöke a polgármester. Ez a mi nézetünk is. Mi a polgármestert a város első tisztviselőjének, a tanács elnökének tekintjük úgy, a mint a törvény mondja; több jogot és hatalmat az ő személyére ruháznunk nem kívánunk, mint a mennyit és mekkorát a törvény ruház. Azért is a miniszteri észrevételt, mely elveinkkel megegyezőleg a közigazgatást egyenesen a tanácsra fekteti s azt annak a polgármesterrel együttes hatáskörében és vezetése alatt állónak mondja, teljesen pártoljuk s elutasítjuk magunktól ama szó- és annak értelme felett Nagyméltóságoddal szemben kifejezett polemicus vitakozást.

3.) Az észrevételek 8-ik pontja a polgármesternek úgy a folyó mint a sürgős és halasztást nem tűrő közigazgatási ügyekben való intézkedést igen helyesen meg nem engedi. Mert ha a polgármesternek joga volna úgy a folyó, mint a sürgős ügyekben személyileg intézkedni, ezen hatáskör az emberi természetnek hatalomra vágyásánál fogva könnyen oda terjeszthetnék ki, hogy a polgármester a tanácsot annak hatáskörét merőben absorbálna, kezébe ragadhatná az egész közigazgatást s egy maga intézkednék minden „folyó“ „sürgős“ és „nemsürgős“ ügyekben. Ezen hatalmi terjeszkedésen semmit nem segít a többségi szervezet 15. §-ba beigtatott azon záradék: „hogy a polgármester ily intézkedéseit legközelebbi tanácsülésen bejelenteni és jegyzőkönyvre vétetni tartozik“ mert egy bevezetett tényben a tanácsnak semmi más szerep fenntartva nem lenne, mint az, hogy a polgármester intézkedését tudomásul vegye s azt jegyzőkönyvre vétesse. Azért az önkénynek útját álló igen üdvös intézkedésnek tartjuk: hogy a polgármester úgy a folyó, mint a sürgős ügyekben tartson tanácsülést, s hatalma csak oda terjedjen, hogy folyó és oly ügyekben, melyekre nézve előzetes felvilágosítások, vagy vélemények beadása szükséges, érdemleges tárgyalás előtt elnököleg intézkedhessék.

4.) Az észrevételek 10. pontja a városi közigazgatás körébe tartozó ügyek megvizsgálására úgy a törvény, mint a tudomány elvei szerint megállított három fokozatu hatóság eszméjét elfogadván: megrendeli, hogy a polgármester határozatait ellen a bizottsághoz és innen a belügyminiszterimhoz történjék a felelősség. Ezt a mi képviselői többségünk el nem fogadja, a bizottságok közigazgatási másodfoku hatóságoknak el nem ismeri, s egy általában semmi ügynek még a város javadalmi, vagyona és gazdasági ügyeiben is másodfoku el-

intézéséhez szólhatásra a bizottságot illetékesnek nem tartja, azon érvet hozván fel, hogy a város gazdasági ügyeiben a bizottság intézkedvén, a polgármester csak végrehajtója a bizottság határozatainak, tehát nem határozó hatóság; azt hozván fel másfelől: hogy egy 106 tagból álló testület nehézkes mozgásánál fogva közigazgatási jogszolgáltatásra nem alkalmas, és hogy a törvénynek 4. 33, 38, 40, 41, 47, 51, 53. b. c., 63, 78, 87 §-ai semmi oly eseteket nem tartalmaznak, melyekben a polgármester elnököleg határozhatna. Mi azonban azt tartjuk, hogy a miniszteri észrevétel igen helyes és üdvös, mert már a törvény 63. §-a végső sorai a bizottsághoz felelősséget megszabván, ez azt feltételezi, hogy a városi közigazgatás és gazdaság terén oly esetek igen is fordulnak elő, melyekben a polgármester elnököleg intézkedik, s intézkedése által valamely magános polgár sérelmet szenved. Hogy tehát ily esetben a polgármester netalán a törvény és hatáskörét állapítja meg, miert vonások el az őt és egész tisztikart ellenőrző közgyűlés figyelmébe — érteni nem lehet. Különösen a város javadalmait, közigazgatását illető ügyek kezelésére nézve a többségi szervezet semmi alapelvet nem állít meg, hanem az időről időre intézkedést a bizottságra látszik bízni; azonban fordulhat elő eset, hogy a bizottság minden konkrét esetre vagy nem intézkedett, vagy ha intézkedett is, de arra a polgármester nem figyelmeztet, hatáskörén túl csap, egyoldalú elnöki intézkedéssel kárt tesz, valamely realitást vagy hasznot hajtó javadalmat, valamely végzendő munkát nem bocsát árlejtésre, hanem elnököleg valamely kegyelt egyénnek kiad; az ily és ehhez hasonló esetekben a közgyűlésnek birni kell joggal arra, hogy a sérelmet szenvedők vagy megkárosítottak panaszát meghallgassa, s első tisztviselőjét ellenőrizve, azt illetékes hatáskörébe vissza utasítsa.

Jóhet elő a közigazgatás körében is eset, midőn a polgármester a tanács hatáskörébe tartozó ügyek elintézését magához ragadja, az által sérelmet okoz; a sértett félnek jogában kell állania, hogy a közgyűlés előtt panaszt emeljen, s azt kérhesse, hogy a polgármester törvényes hatáskörét túl ne lépje, s ha túllépte, oda visszautasítsák.

Hogy pedig a miniszteri észrevételek 10. pontjában idézett törvény rendszabályok mind oly esetekre vonatkoznak, a melyek ellen a polgármester véthet, világos a törvényből.

A törvényhatósági XLII. törvény 4. §-ba ütközhetik a polgármester, ha a közgyűlés határozata ellen hozzá beadott folyamodványt 8 nap alatt elő nem mozdítja. Sérelmet okozhat s annál fogva panaszra adhat okot a polgármester a 30. §. (nem pedig a tévesen írt 33. §.) szerént, ha az igazolt tagok névsorát tájékoztás végett közzé teszi, s egy szersmind a választás ügyét kellő időben kihirdetni elmulasztáná, s ez által a szavazókat jogaik gyakorlatilag megfosztáná; a 33-ik §. szerint az igazoló választmánytól 14 nap alatt az állandó bíráló választmányhoz lehet folyamodni, melynek elnöke a polgármester; megtörténhet azonban, hogy ő a hozzá, mint elnökhöz benyújtott folyamodványt az állandó bíráló bizottságnak elő nem adja, sőt azt össze sem hívja; ez által a polgári jog van sértve, mi a közgyűlésnél orvosolható; a 41. 42. §. szerint a közgyűlés elnöke a főispán, akadályoztatása esetében a polgármester; mind a kettő köteles a törvény, illetőleg szabályrendelet által meghatározott időben a közgyűlést egybehívni, esetleg rendkívüli gyűlést tartani; lehet valakinek oly magán ügye, kérésre, különösen a várossal szemben, melyben csak a közgyűlés intézkedhetik, s az ügy oly természetű, hogy gyors elintézésre van szükség; felkéri a polgármestert közgyűlés egybehívására, az megtagadja, ezért is, de azért is, ha a közgyűlés elintézésre alá tartozó tárgyak sorozatát szabályszerűleg ki nem hirdeti, a közgyűlést előre nem tudatott tárgyak előadásával meglepi, az illetőnek joga van ily mulasztásért a polgármestert a közgyűlésnek bepanaszolni.

A törvényből a miniszteri észrevételek során idézett §-ok a polgármester hatáskörét jelölve ki, minthogy el nem viatható, hogy ő ezen kijelölt hatáskör keretében hibázhatik, sérelmes határozatot hozhat, nézetünk szerint nincs más mód, mint alapszabályilag gondoskodni, hogy ez esetekben a bizottsági közgyűlés mint illetékes hatóság a sérelmet orvosolhassa.

5.) A miniszteri észrevételek 18 pontja visszatekintést költött képviselőtestületi többségünknek nem csak azért, mivel Nagyméltóságod a rendőrbírói új intézményre vonatkozó 121. 131 §-ig terjedő szabályrendeletet függőbe hagyatni rendelte, hanem azért is, hogy Nagyméltóságod ezen pont alatti észrevételeiben kifejezni méltóztatott, hogy ha a kihágási ügyek a közigazgatás hatáskörében meghagyatnának is, még akkor is azokat nem rendőrbíró, hanem a főkapitány intézi el, illetőleg azok az ő nevében lesznek elintézendők. Mi ez észrevétel teljesen alaposnak tartjuk s magunkévá tesszük, mert még nincs büntető törvényünk, mely a büntényi ügyeket a fenytvényektől elválassza; hiányzik a törvényhozásnak oly intézkedése, mely a rendőri fenytítő törvényeket megállítsa s elhazza a határvonalat: micsoda ügyek tartoznak a büntényítő bíróság, s mik a közigazgatás hatáskörébe s utóbbiaknál mi legyen az eljárás, mi a büntetés

fokozata? Addig tehát míg ezen törvényhozási intézkedések meg nem történnek, rendőrbíró felállításáról gondoskodni idő előtt van, s nem egyebet tenne, mint oly intézményt hozni létre, mely a rendőrség minden teendőit absorbeálna, magát a főkapitány sine cura hivatálá tenné. A közbiztonság magában a főkapitány van központosítva, ő a felelős; az ő hatáskörét decentralizálni nem kevesebb, mint az őrnek őt felállítani, s egyenesen a biztonsági cél ellen cselekedni. Ennél fogva mi azon polemiai felelősséget, mit a képviselőtestületi többség a Nagyméltóságod észrevételeivel szemben egy önálló fenytítési joggal felruházott rendőrbírósnak felállítására szükségességéről megkezdenni jónak látott, nézeteinkkel ellenkezőnek nyilvánítjuk, s úgy véljük, hogy ha az osztrák büntető codexbe bevett, de onnan tapasztalatok és hasznosság tekintetéből viszont kivett kihágási esetek az igazgatási rendszert átvetetnek, s azok elintézése a főkapitányra s közegre bízatik, addig is míg a törvényhozás a rendőri fenytítő törvényeket megalkotja, — a közbiztonság kívánalmainak elég lesz téve.

A miniszteri észrevételek 22-ik pontja a tisztí létszámot s ennek fizetését tárgyalván, sajnos kellett tapasztalunk, hogy Nagyméltóságod észrevétele hatását egészen eltévesztette s az eddig 4—5 tagból álló — még pedig épen tisztviselőkből kikerült — többség a város népe anyagi helyzetét a pénztár passzív állapotát nem tekintve, azon fizetés emelési terveztet mellett újabb is megállott, mely a mostani 56,275 forintra menő fizetéseket 18,000 frral haladja meg — s azt nagy részben a polgárookra tett rovatalból kívánja felosztatni.

Nagyméltóságú miniszter ur! Kolozsvárt 1850-től fogva már 4-szer történt fizetés emelés, ez az ötödik akar lenni; legközelebből 1867-ben emeltettek a fizetések, a nélkül, hogy a több fizetés mellett is jobb lett volna állapotunk mint volt 1848 előtt, midőn 22,000 frrba került az egész városi közigazgatás, és az ezzel egybekötve volt jogszolgáltatás. Ha ez így megy, városunk nem önkormányzatát szervezi, hanem egy veszélyes burocratiai rendszert léptet életbe, mit a város pénztára el nem viselhetvén, adózó polgárságunkra fog a nagy teher háromlani. 1872-re már 38,000 frr a deficit, ha a tisztí létszám és fizetések 18,000 frral még többé kerülnek, jövő évben 56,000 frr deficitre számíthatunk.

A házipénztár activ állása, mit a képviselő többség első felterjesztésében állított, csak a költségvetésnek oly módon összeállításából következik, hogy annak sok ezerekre menő fizetendői más rovatok alá vannak sorozva, így p. o. a tizedköltség, bor és husadó pótlék, bor bírák fizetése, dolgoztatóházi- és tisztí szálláspótlék, fűtés, világítás stb. A nép adóképeségét védő kormány pedig meg nem engedheti, hogy a községek nem gyümölcsöző költségre vagy rovatalra államokat rendszeresítsenek, a tisztí fizetéseket felemeljék. Megfoghatatlan előttünk az Kegyelmes ur, hogy a képviselő testületi többség, most midőn a törvénykezés a közigazgatástól el van választva, midőn az önkormányzatot épen kevéssé költséges volta teszi ajánlatossá, mégis oly költséges helyhatósági közigazgatást szervezett, hogy ha indirect adónkat számba vesszük, városi adónk a királyadó 50%-át feléri.

A dolgok ily helyzetében magunk és számos igy gondolkozó polgártársaink nevében Nagyméltóságodhoz folyamodunk azon tiszteletteljes kérelemmel, méltóztassék kimondani: hogy a tisztí létszám és fizetés Kolozsvár város közigazgatásában marad 1873-ra is az 1872-ik évi, s a leendő új képviselőnek tartassék fenn azon jog, hogy e város pénzügyi állását — a régi számadások kitisztázása után megállapítván, s arról, hogy a pénztár valódi állandó jövedelmi forrásai nagyobb kiadásokat megbirnak, meggyőződést szervezven, a tisztí létszámot és fizetéseket vegye vizsgálat alá s ha a város anyagi ereje és a viszonyok engedik, mind a tisztviselő létszámára, mind a fizetések emelésére terjessze a magas kormány elé javaslatait.

Mély tisztelettel vagyunk.

Következnek az aláírások.

Országgyűlés.

A képviselőház okt. 2-iki ülése.

Elnök: Bittó. Jegyzők: Széll, Tombor, Kiss, Wächter Frigyes.

A kormány részéről jelen vannak: gr. Lónyay, Tóth, dr. Pauler, Szlávay és Trefort miniszterek.

A mult ülése jegyzőkönyve észrevétel nélkül hitelesítették.

Tisza Lajos miniszter felel a Horánszky által a szolnoki pályaudvar iránt hozza intézet interpellációjára.

Kajuch J. indítványt ad be, hogy a ház naplója és irományai a törvényhatóságoknak megküldessenek. Ki fog nyomtatni s a ház tagjai közt szét osztatni.

Olvastatik a III. bíráló bizottság s a központi bizottság jelentése a soprony-posony-lundenburgi és a győr-soprony-ebenfurti gőzmozdonyu vasut tárgyában. Ki fog nyomtatni és tárgyalásrakítvetni.

A Németországgal kötött postaszertződésről, az 1869-ki közös ügyi költségekre a magyar korona országai által pótlólag fizetendő összeg fedezéséről, az 1870-ik évből létesített előlegezési hitelművel költségeinek fedezéséről, a közös hadügyminiszternek 1870 évre engedélyezett 300,000 forintnyi póthitel Magyarországra eső részének fedezéséről s az osztrák Lloydal kötött szerződésről szóló törvényjavaslatok harmadik felolvasásban elfogadtatnak.

Napi rend: a magyar kir. honvédségi Ludovica akadémia épületének átalakítására, felszerelésére és az intézet 1872-ik évi fentartására pótlólag megajánlott összegek fedezéséről szóló törvényjavaslat.

Széll Kálmán előadó ajánlja a törvényjavaslatot elfogadás végett.

Részletes tárgyalás végett elfogadtatik.

Wächter Frigyes jegyző pontonként másodsor olvassa a törvényjavaslatot.

A központi bizottság módosításai szerint pontonként is elfogadtatik.

Lónyay gróf. Hozzájárul a központi bizottság módosításához.

Olvastatik a kolozsvári tud. egyetem felállítására vonatkozó törvényjavaslatot.

Molnár Aladár, előadó ajánlja a törvényjavaslatot elfogadás végett.

Trefort Ágoston miniszter. Kéri a házat, hogy az általa benyújtott törvényjavaslatot fogadja el.

Schwarz Gyula a kolozsvári egyetemet európai kérdésnek és állami fenmaradásunk feltételének tekinti. Azonban az eredmény attól függ, minő lesz az egyetem szervezete. A miniszter szervezeti javaslatát nem tartja helyesnek s e tekintetben módosítást ajánl. Eltörleendőnek véli a tandíjt, a jogi és államtudományi szakok elkülönítését. Minthogy azonban a kérdés megoldása sürgős, visszalép külön véleménye védelmezéséről.

Vécsey Tamás, szükségesnek tartja a kolozsvári egyetem felállítását, de nem tartja kielégítőnek a miniszter szervezeti javaslatát. Csekélyre van szabva a tanszabek száma, holott a kolozsvári egyetem fontosabb a pestinél, másik hiány az, hogy a nem immatriculált tanulók felvételéről nincs szó a javaslatban, pedig szükség volna, hogy a reáliskolai tanulók is járhasanak az egyetemre.

Oláh Gyula elfogadja a törvényjavaslatot, mert halaszthatlan szükségnek tartja a kolozsvári egyetem mielőbbi megnyitását. A törvényjavaslat czimében kívánja kifejezni az ideiglenes szervezetet, — a tanszabadságot aként magyarázza, hogy a tudományokból engedélyezendő vizsgatételek ne feltételeztesenek a mikénti elsajátítástól; kívánná a fakultások rendezését szakmak szerint, végre hogy a kolozsvári tudomány egyetemhez mű egyetem is csatoltassék.

Patrubán Gergely czáfolja előtte szólónak a tanszabadság fogalmáról előadott nézeteit, megnyugodva a miniszter ígretében, a törvényjavaslatot elfogadja.

Helfi Ignác hasonlóan elfogadja a törvényjavaslatot.

Részletes tárgyalás alkalmával Oláh Gyula beadá azon indítványát, hogy a törvényjavaslat czime következőleg szövegeztessék: „a kolozsvári magyar királyi egyetemről és annak ideiglenes szervezéséről“ mely indítvány a központi bizottság javaslata ellenében szavazattöbbséggel, a törvényjavaslat egész szövege pedig a központi bizottság javaslata szerint egyhangulag elfogadtatott.

Elfogadtatott egyszersmind egy általánosságban, mint részletesen a kolozsvári magyar kir. egyetem felállítására és annak 1872. évi fentartására megszavazott póthitelről szóló törvényjavaslat.

Következett a válasz felirati vita.

Thiers legújabb nyilatkozata.

A „Patrie“ egy beszélgetésről értesít, mely sept 28-án este folyt le a köztársaság elnöke és az ismeretes journalist D'Arnould Eugen között. Thiers oda nyilatkozott, hogy ő és vele Európában mindenki békét akar.

„Németország — ugymond — legkevésbé gondolhat arra, hogy a háboru ellenünk újból megkezdessék. Államférfiai beismérik, hogy hibát követtek el, midőn a diadal mámorában egy nem-német területet vettek el tőlünk, mert terület Németország folytonos gyengéjét teendi.

Ausztria igen rokonszenveze velünk, mint rokonszenvtől vagyunk áthatva mi is ezen jó és loyális nép iránt. Ausztria tudja, hogy én 20 éven át ostromoltam azon polttikát, mely gyöngítésére célzott.

Oroszország barátságos hangulata ismeretes előttünk, őszintének tudjuk.

Olaszország nem ellenségünk és nem is akar az lenni, habár részben a kormány hatáskörén kívül s ellentétben a királyi nézeteivel bizonyos körben

hamis fogalmak kaphatnának lábra és lehangolt-ság nyerhetne tért, — mindezek káros visszahatás nélkül foghatnak maradni. Az olaszok nem felel-hetik fajrokonasukat velünk. Revancheunk nem a fegyver, hanem a munka és az ipar teremtő szel-leme által fog nyújtani.

Thiers kifejti, hogy a francia ipar nem ha-nyatlott. Elismeri, hogy a hadüggyel sokat foglal-kozik, ő — ugymond — azt akarja, hogy Francia-országunk oly hadserege legyen, mely ha nem számra nézve, de minőség tekintetében minden má-sok fölött álljon. A francia hadsereg szerinte je-lenleg kitűnő. „Franciaországnak hadseregével és jó pénzügyosaival nincs mit félnie, s teljes bizton-ságban munkálhatja üdülését. Azt akarom, hogy Franciaország ismét a legderekabb, a munkában legtiszteltebb ország legyen. A jövőért senki nem állhat jót, de ha a kormányok jó akaratára ellenére a béke megzavartatnék, ennek oka nem Francia-ország leendő. Nem akarom azt mondani, hogy ily-féle esemény előjelét látom; minden hatalmasság-nak szüksége van — hosszú békére, hogy felülül-jön azon lökés után, mely Franciaország megráz-kodtatására következett.

Az átalakulások és változásokra vonatkozó hírek általában légből vannak kapva. Bármilyen le-gyen Európa helyzete, nem áll senkinek hatalmában azon változtatni. A köztársaság kormányra béke kormány, oe hogy a béke minél tartósabb és bizto-sabb legyen, kell, hogy az annak számára tisztele-tet érvényesítő hadsereg, minőség tekintetében, első helyet foglaljon el minden hadseregek között. Én a békét nem gyöngeségből — mi nem vagyunk gyöngék — hanem azért akarom, mert mindenik-nek szüksége; mert vele és általa néhány év alatt vissza akarom adni Franciaországnak azon világ-állást, melyet egy pillanatra elveszthetett, de melyet tőle mindenkorra semmi emberi hatalom el nem vehet.“

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, oct. 4.

— A gyermekfelügyelő nőket kép-ző intézet október 6-ik napjára kitűzött megnyi-tása — az intézet felszerelésében fölzömlt akadá-lyok miatt — később közlendő hatánapig elhalasz-tatik. Egyszersmind fölhívtnak azon családok, kik-nek családja körében a gyermekek felügyelésével megbízott leányok vannak alkalmazva, hogy ezeket — gyermekeik helyes ápolása s nevelése érdekei-ben — ez intézet bejáró tanítványai sorába fölvé-tetni sziveskedjenek. E tárgyban bejelentéseket okt. 15-ig elfogadja Váradi Károly igazgató a polg. ta-nodában, avagy K. Csoma János óvoda-vezető a muzeum-utcai óvodában. Az igazgató sá g.

— Tűzvész. Tegnap délben pár harang-kongás adta tudtul a belváros lakóinak, hogy a külvárosban valahol tűz ütött ki, mely azonban nem volt jelentékeny, a mennyiben gróf Mikó Imrénék (kül farkasutczában) Karváz Gyula által hasznóbé-relt jégverme esett áldozatul. A monostori tűzoltók ügybuzgalmokból kifolyólag azonnal felszerelve si-ettek a tűz színhelyére; de mielőtt oda értek volna, már vége volt a tűznek.

— Dohány árulda vándorlás. A do-hány kedvelők ismét közelebb eléghethetik ki szom-jukat, mert a nagybani árulda (mit jelez a dohány-level) megint a régi helyére vándorolt vissza, mi-ből látszik, hogy bérlőjét számítása nem a legjobb eredményre vezette; s így Peielle ur újra gyűlpont-jába téve annak árulhíységét, a nem speciális do-hányt kedvelők nagy örömeire.

— Ertesítés. A helybeli iparos társulatok (czéh) előjárói, folyó évi július 9-én közrebecsá-tott felhívás folytán ertesítettek arról, miszerint az általános iparos társulat megalakulása végett, az e czélna még folyó évi május hava 10-én kineve-zett ideiglenes bizottmány elnöke Krémer Ferencz urhoz — a társulatok (czéh) tagjai az együttes vagy egyenkénti csatlakozási nyilatkozásait adják meg; mire nézve a bejelentések több társulatok által már meg is tétettek; e hó 16-án tartott bizottmá-nyai gyűlés megállapodása folytán ujonnan felkéret-nek tehát a társulatok (czéhok) előjárói, hogy ér-jesítsin sziveskedjenek a tagokat arról, hogy folyó évi október hó 20-án délután 3 órák a városház 4. számú termében tartandó alakulási közgyűlésre megjelenni elne mulasztás, a mikor is a beiratási díj 1 frt. oszt. értékben be is fizetendő. Az elnapo-lás oka az általános szűreti idény. Közgyűlés tár-gyai: 1. A csatlakozni kívánó társulatok tagjai — valamint társulatok nélküli egyes tagok beiratása. 2. Az ideiglenes bizottmány leköszönése. 3. Társulati tiszviselők és bizottmány választása. 4. Az alapszabályok megvitatása és megállapítása. Kolozsvárt, sept. 24-én 1872, a bizottmány meg-bizásából Tömösváry Miklós, ideigl. jegyző.

— A muzeum természetára, valamint a hozzája tartozó régiség és éremtar is, f. é. octobe-reben s a következő havakban zárva lesznek, az annak idejében kihirdetendő további jelentésig. Brassai Sámuel.

— Megfosztották ékétől. Az Orbán József ur kioszkját körülövedező czitrom s másnemű növényeket téli szállásukra szállították, mert a regg-és est hűvössége igen ártalmas rájuk nézve.

— Kimutatás a kolozsvári kisegítő pénz-tár-egylet forgalmáról szeptember havában 1872. Bevételek: 1. Pénztármaradék a mult hóról 142 ezer 429 frt. 78 kr. 2. Betételek 108,615 frt. 39 kr. 3. Könyvdij 69 frt. 60 kr. 4. Kamat, feldij és váltódij 12,704 frt. 65 kr. 5. Bélyegdíjakban 496 frt. 70 kr. 6. 1,262 esetben visszafizetett kölcsön 662,256 frt. 33 kr. Összesen: 926,572 frt. 45 kr. Kiadások: 1. 1,263 esetben kölcsön 699,405 frt. 32 kr. 2. Tiszviselők fizetése 545 frt. 34 kr. 3. Irodai kellékekre, fára 91 frt. 51 kr. 4. Bélyegre 500 frt. 5. Kamat 106 frt. 50 kr. 6. Segélyezésre 16 frt. 7. Adóba 500 frt. 8. Betét visszafizetések 157,592 frt. 75 kr. Pénztármaradék: 67,815 frt. 3 kr. Összesen: 926,572 frt. 45 kr. Kolozsvárt, szeptember hó 30-án 1872. Tauffer Ferencz, igaz-gató. Geltsch János, fő-könyvvezető. Wagner Frigyes, pénztárnok.

— Az ősz szász királyi pár jubi-laemára nagyban készülnek. A szerencsekivá-násra személyesen fog megjelenni Vilmos császár; a mi királyunkról ez nem bizonyos. De bizonyos az, s némi tekintetben politikai jelentőséggel bír, hogy az ifju bajor király Lajos, ki a berlini császár találkozásán nem vett részt; nov. hó 9-én Drez-dába fog érkezni.

— Mac-Mahon a híres tábornagy fiával együtt Brünne érkezett s onnan Austerlitzbe rán-dult ki, az ottani csatátér megtekintésére.

— Párisban a napokban temetének el egy hírneves francia színművészt Kopp-ot. A „Figaró“ ez alkalommal a következő jellemző rész-leteket hozza az elhalt művész életéből. Háza előtt egy kis kertcskéje volt, mely többféle gyí-mölcsfákkal volt beültetve. Koppnak szokása volt valahány körte megért késhegygyel mindenikbe bevésni nevét. Attól tartott-e, hogy körtéit ellopják? A Varietés több tagja a temetés napján e körték közül egynehányat emlékül leszakított magának. Az elhalt pompás kutyája Schneider k. asszonynak jutott osztályrészül, ki azt kocsjában magával vivé s jó bánásmódról biztosítja. Koppnak szokása volt esténként a Mons martre-ra kimenni sétálni, ilyenkor onnan visszatérés közben megtörtént, hogy restelte, — ha épen nem kellett játszania — a kuty-át a játékszini vagy hangversenyi terembe ma-gával vinni. A boulevardba érve erősen szem-e közé nézett az okos állatnak s azt a követke-zőképen szólította meg: „Amédee, nekem egy láto-gatást kell tenem, hová téged nem vihetek el. Tudod hogy hol fekszik páholyom, menj oda és várd meg ottan; én majd az előadás bevégezése előtt el foglak onnan hozni.“ És Amadé a panora-makról elnevezett átjárat irányában elfutott, a szí-nészet bejárata elé ért s addig kapargál a kis vas ajtó meg az ajtóór kinyitja neki az ajtót, erre a folyosón keresztül a színpad háta mögé csuszott s innen páholyból páholyba ment mindaddig, míg a színházi ruhatárnokot megkapá s ha ez utóbbit fel-lelé addig huzogatta kabátja szegélyét míg az ura páholyát kinyitá. Ha egyszer az ajtó felnyiták s ismét bezárák az állat többé nem mozdult helyéből s addig örvendő ugatásba nem tört ki, míg Kopp utána nem jött hogy a Montmartrera sétára elvigye.

— Fiume város dombormű terve abécsi vilákiállításon. Fiuméből írják: Gr. Zichy J. a tengerészeti hatóság elnöke, mindent elkövet, hogy városunk a jövő évben megnyitandó bécsi vilákiállításon a lehető legjobban legyen képviselve. A tengerészeti hatóság és illetőleg a kereskedelmi miniszterium költségén Mayer tanár ur a hadi tengerészeti akademiából, Fiume városa tervének plasticai előállításával bizott meg. A napokban volt alkalmunk, Horacsek kapitány és jeles festő kíséretében, ki szintén részben az említett terv kivételében, e munkának egyes részleteit lát-hatni, elmondhatjuk, hogy egészen meg voltunk lepetve. Képzelve az olvasó, hogy Fiume városa ugy, a mint áll: köz- és magánépületeivel, templo-maival, kertjeivel, dombjaival, kikötőjével, hidjai-val, sat. valami varázskéz alatt egyszerre oly törpévé lett, mintha liliputi világnál is kisebb ha-zából való volna, s meglesz körülbelül a kép, melyet majdan a bécsi vilákiállításon bizonyára sok-an igen nagy érdekléssel fognak szemlélni. — Látható lesz ottan minden egyes ház a maga termézetes alakjában, a maga színében, ablakjaival, oszlopaival, tornyaival, erkélyeivel, ajtaival, kémé-nyeivel stb.: a házak mellett ott lesznek találhatók a kertek, az egyes fák és facsoportok, mind (fes-tett szívből) méterségesen utánozva ugy alakra mint színe nézve; a kerítések mesterségesen kö-homokból lesznek falazva, az egyes szikla-töme-gek lehetőleg hiven utánozva törmelék által; a pályaudvar sineivel, továbbá a viaduct Fiumaran átmenő vasuti és közhid egész a részletekig kidol-gozva, utóbbi két ő érczből készítve. Nem fognak továbbá molok és az álló és leendő kikötőtég sem hiányozni lámpáikkal, oszlopaikkal sat. Maga a tenger felszíne pedig egy kékes acélsodronyu szita szövet által lesz jelezve, mig azon keresztül a kikötő különféle mélységű feneke lesz látható.

— A közös hadsereg felszerelése az 1859-ki és 1866 szerencsétlen háboru alkalmával az elvesztett ütközet utáni rohamos vissza-vonulásoknál történt öltözéki és felszerelési kellé-kek roppant számban elvesztése miatt, — hiányos-sá vált. Ennek következménye volt az, hogy k.

hadsergünk különböző ezredei, melyeknél az u. n. portiörendszer divatozik, a legénység felszerelését csak ugy tudták eszközölni, hogy a szükséges föl-szerelési és öltözéki kellékeket a kincstártól a jövő számlájára vették át; egy szóval az által, hogy szorgalmasan rakták az adósságot. Már most si-került az ezredeknél behozott takarékosági rend-szer mellett, azon adósságok legnagyobb részét törleszteni.

— Hol a közönség? Tegnapelőtt valaki e kérdést tette fel. — Erre a legnehezebb most megfelelni. A színházban kevesen, a lóvarkörben dettó; de hát hol is lehet most az a műpáitoló s lelkesülni tudó kolozsvári közönség? Megfelel ugy hisszük a Derssin ur esinos bruttó jövedelme, mely bizony a kincses kolozsvári közönséget ugyancsak megpénztelenítette.

Nemzeti színház.

Csötörtök, okt. 3-án „Jó haz a fia k“ vigjáték 4 felvonásban, írta: Toldi István. A kissé németes modorban, de eredeti magyar alapszínre épített in-kább néző mint vigjáték előadása élénk pontos volt s a szép számú közönséget több momentumai jól mulattatta. Kovács Gy. első kiléptével koszo-rukban, Mátrai viharos tapsokban részesült. Boér E. Aranka ártatlan naiv szerepében, mely szerep kör a darab fölpontja, kitűnően működött. Fodorné Gabriella, Szentgyörgyi Bogoszi, Kö-rörszi Farkas Márton, és Krasznai Dombi sze-repeit sikerrel személyesítették.

Közgazdaság.

A kol.-monostori m. kir. gazdasá-gi tanintézet 1872. évi kirán-dulása.

(Létfenyésztés.)

Hazánknak valamint eddig csaknem minden részében, ugy itt is csak a jó futó lovak tenyész-tése volt a cél; ez okból részint angol, részint arab méneket hoztattak. Azonban a mostani practi-cus uradalmi igazgató átlátta ennek egyoldalúsá-gát, megváltoztatta az eddigi eljárást s 3 évi ott lete óta a legnagyobb kitarással arra törekszik, hogy a gazdaság igényeinek teljesen megfelelő erős igás lovakat neveljen. Ő a magyar faj kan-czakát Muraköz, Pozsony, Vas és Baranya me-gyében honos és onnan hozatott ugynevezett Sta-ger országi Hienz fajú ménekkel fedezteté, ezek nagy, erős testűek s flegmaticus véralkotásuknál fogva nagy terhek hordozására kitűnőek, mig ellenben a magyarfaj lovak jó futók ugyan, de igen tüzesek és gyengék, mely okok miatt gazdasági igavonó lo-vaknak nem alkalmazhatók.

Két ily ménnel az egész telepet átalakította, s alakítja ma is. Az eredmény kitűnő, mert a szél-sőségek egymást teljesen kiegyenlítették, s így a czélnek teljesen megfelelő igás lovak állnak már is rendelkezésre, a nélkül, hogy szükség lett volna a régieket a tenyésztehből kirekeszteni.

Minden tenyésztes csak egy előnyös, ha ez-el egyszersmind a gazda egy föjvédelmi forrás-nak is megvetette szilárd alapját. Ezt szem előtt tartotta az urad. igazgató is, mint jó számító gazda a ménes rendszert teljesen elvetette, mert ez csak egyoldalúlag hajt némi silány jövedelmet, és az igás lovakat alkalmazta tenyész állatokká. Fedezés után a kanczák csak tíz napig pihentetnek, azután ismét munkába fogják, de mindig csak mérsékeltten és szeliden bálnak velök.

Mindamellé, hogy a tenyészkan-czak egy-szersmind igás lovak is, az eredmény kitűnő. A csikók oly szépek, fejlettek, szelidek minőket a mi nyomorult állatlányító ménes-rendszerünk mellett nem láthatunk.

Tenyészállatoknak csak is azok hagyatnak meg, melyek a fajta jellegét kiválólag viselik, mi-nők: a széles szügy izezett borda stb., általában a jó test arány és esontos testalkat.

Azonban itt nem csak a Hienz, hanem No-nius ménnel is fedeznek, sőt ez utóbbi képezi a nagyobb tömeget; az ily faj lovak már nem oly ne-hezek és gyorsabbak. A csikók az anyatejen ki-vül már puttakormányozásban is részesülnek, miérrt kiválólag szépek és szelidek.

3. Juhász a t. A tenyésztelet electoral merinó fajta képezi, melynek létszáma 12,438 db. A fajta jellegét kiválólag hordják. A hideg szelek és eső-zésekkel szemben igen érzékeny nyájak, minden ta-nyán a számokra készített istálló közelében kapják a dus legelőt, hogy azonnal menhelyet leljenek. Legkárosabb nyomokat hagynak hátra az erős évek, mert ekkor ki nem igen járhatnak, másfelől pedig a vizes fű is árt; sőt ha nagy mérvű, elhullanak tő-le. És ezen legelő hiányt még zab takarmánnyal sem lehet helyreütni, mit bebizonyított a mult év. Ugy látszik, hogy a „mit a természet megtagad, azt ember meg nem adhatja.“ A téli bárányoztatás divik. A nyíratás rendszeren juniusban történik. Mind a juhok, mind a bárányok nyíratása egyszerre tör-ténik, mert 1—1½ havi időközért ezt elkülönlíteni háladatlan. Minden juh átlag 3 font gyapjút ad, a kos 4 fontot a bárány ¾-et. A gyapjunak nyíras-előtt való megmosása végett, a végre készített usz-

tatók vannak. Ezen uszatókba a vizet a F. Körös-ből szivattyuzzák.

A mosatás a gyapju-zsir feloldása által annál hatályosabb legyen, soda és saponaria gyökérből lugat készítenek, mely vizzel akként eresztetik fel, hogy a gyapjuszálakat és a bőrt meg ne támadja. Hogy a már feloldott s még a gyapju közt levő szu, szenny ott ne maradjon, van zuhany is, mely alá vitetnek a már megmosott juhok.

Mind a zuhany váluja, mind az uszató: 5' széles, 5° hosszu 3—4' magas, kemény deszká-ból készült, 4 szögű váluszerű víztartó. Az uszató mindenik oldalán ül 10—10 nő, kik a beadott ju-hot keresztbe fogják s így adják tovább a két kö-zelebbi szembe levőnek; az addig tart, mig az ál-lat az uszató végéhez ért, s ott tartják még egy pár percig, hogy a lug hatályosabban tisztítsón. Azután kiberegválják a végére alkalmazott lépcső-zeten egy a melléte levő akólba. Ha még nincs feloldva kellőleg a gyapjuszir, előbbi poenitantián még egyszer keresztül kell mennie. Ennek megtör-énte után vitetnek a zuhany alá. Itt a két szembe ülő egyén megfogja, egyik elől, a másik hátul, s addig tolják előre és hátra a zuhany alatt, mig tel-jesen megtisztul, aztán kihoztatják.

A hol ily zuhanyt könnyen felállítani nem le-het, czelszerűen alkalmazták még a tűzecskeudót is; azonban ezt nagyon óvatosan kell tenni, mert nagy ereje által könnyen megbénítja az állatot, el-annyira, hogy bele is pusztulhat. A gyapju rend-seben helyt veszik meg a kereskedők. Az idén 155 frton fizetett mázsája; míg a hulladéknak t. i. láb, fej, farkról stb került gyapju 75 frton.

Ily fajta juhok mellett a sajt készítés szóba sem jöhet.

4. Sertés tenyésztes

E tenyésztelet az eredeti Szerbiai Milos faj mangalicza sertések képezik, mely faj helyes tenyésztes által elkorcsosodás nélkül tartatott fenn — s a piaczkon palatinalis néven esmoretesek. Ezen faj képezi a k. monostorig. tanintézet sertés-tenyésztelet is.

E faj a szalontainál kisebb kurtább, feje rövid orra felfelé görbe, fülei nagyok lefelé csüngők; csontja ennek is vastag, bőre meglehetősen vékony, szőre gondor. Nagyon hizékonyok, 3 héti tarlózás után kövérekké lesznek. Husa — aránylag — ke-vesebb van mint a szalontainak de annál több zsirja.

E sertések, a mostani urad. igazgató oda jötte előtt többnyire pontyhátúak voltak, mit ő nyájából meglehetősen kiköszöbült a helyesen kismelt tenyész állatok meghagyása által. Ezen tökéletesbités most is folyton tart.

A malaczkok koruk és nagyságuk szerint osztályoztatnak a nyájak egyöntetűsége végett, előnyeiket elősorolnom feleslegesnek tartom, mert ugy is mindenki előtt nyilvános. A számító gazdának ezen jelszava „Lehető legcsekélyebb kiadás mellett szép jövedelem és helyes tenyésztes“, szem előtt van tartva. Ezt tanúsítja már az egyszerű mala-czoztató is, mely a falusi mesteremberek által készítették, primitív, ugyan de a czélnek teljesen, sőt előnnyel meg felel.

Ezen épület háttal északnak fekszik és elő-része nagyon természetes, hogy délnek. Mig másutt ezen épületek minden oldalról teljesen zártak, s a levegő csakis az ablak levételével juthat be s ebbe vannak két oldalról az egyes sertések számára a ketrecek és közepén a járat, addig itt az e végre készített épület a déli oldalegészen nyit és a fe-dél alsó részének a földtől távolsága 3 láb, az északi oldalon vannak egy sorban a malacztartó ketrecek, belterjedelme mindeniknek egy □ öl két lsertés számára, és déli oldalon van a járat, hol a ég szabadon juthat be a ketrecekbe.

Az urad. igazgató a légjáratnak teljesen ki-tett malaczoztatók helyes voltát azzal indokolja, hogy több évitapasztalás bizonyítja, miszerint egé-szen zárt helyen az ott kifejlett nehéz szag miatt roppant nagy a dögeset a malaczkokban, mig így a tiszta légjárat mellett egészen el van hársítva. Fedele szalma, vagy nád, melyek egyszersmind melegebbek és olcsóbbak is, mint a másféle fedelek. Étetés alkalmával a malaczkok kijárnak az épület udvarára, mi nagy befolyással van az ol leg tisztítására és a malaczkok egészségére mi a szabad mozgással fokozódik. Azonban er-délyben ezt a nagy téli hideg miatt inkább csak a verőfényes helyeken lehetne alkalmazni, most mig ott a legnagyobb hideg 18°, addig nálunk 25°-ra is felmegy. De igen is sikerteljesen lehet alkalmazni martiusi malaczoztatással, melyet követnek ott is (Kis Jenőben), s jól lehet azért oly szép az eredmény.

(Vége következik.)

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Október 3-ról. 5% metaliques 65.30 5% nemzeti kölcsön 70.85. 1860-ki államköl-csön 102.25 Bankrészevények 872. Hitelrészev-nyek 329.— London 108.50. Ezüst 107.40 Cs. kir. arany 523 — 20 frankos arany 873.

Földterhermentesítési kötvények: Magyar 79.

— Temesi 78.75. Erdélyi 77.— Horv. Szlavon

Felelős szerkesztő Sándor János.

(568) 1-2
 A Borsa községében Dobokamegyében f. é. november havában megnyitandó állami népiskola tanítói állomására pályázat hirtetetik.
 Évi fizetés 400 ft., természetben lakás és 1 hold 1020 □ kert haszonélvezete.
 Tannyelv magyar.

A kellőleg felszerelt pályázati kérvények a vallás és közoktatási m. k. minis-
 teriumhoz czimezve f. é. **október 31-ig**
 bezárólag a kolozs-dobokamegyei tanke-
 releti felügyelőséghez Kolozsvárra kü-
 lendők.

Kolozsvárt, 1872 október 2-án.
 A kolozs-dobokamegyei tanfel-
 ügyelőség.

Eladó fa!

Gyaluban a gróf Bánffy
 részesei raktárában kap-
 ható tüzi fa, jó minőségű és
 jól öltözött, ára egy kurta
 ölnök 9 frt. Utalványokat
 válthatni Kolozsvárt Tauffer
 Károly vagy Tamási test-
 vérek-nél, valamint Gyalu-
 ban Vertán György urnál.

(569) 1-3

(667) 1-2
Kiadó szállás,
 eladó butorok és kerti ter-
 mények, — külközép ut-
 czá 7. sz. a. Értekezhetni
 Csurku Miklós ur kereskedé-
 sében is.

Haasenstein és Vogler-féle hirdetési ügynöksége

legrégibb és legjelentékenyebb
 Németországba, Ausztriába és
 a Sweitzban,
 elfogadnak hirdetések
 a világ valamennyi hírlapjában
 provísió és postabér felszámítása nélkül
 a legolcsóbb eredeti áron, irodái vannak:
**Bécsben, Prágában és
 Pesten,**
 ugy

Basel, Berlin, Aern, Boroszló, Chem-
 nitz, Chur, Drezda, Erfurt, Frankfurt
 M., Freiburg, Szt.-Gallen, Genf, Halle,
 Hamburg, Köln, Lusaune, Lipcse,
 Lübeck, Luzern, Magdeburg, Mann-
 heim, Metz, Nürnberg, München,
 Neuihatel, Strassburg, Stutgart, Zittau,
 Zürich, városokban.

(571) 1-3

Orvosság nélkül.

(531) 26-48
MELL- és TÜDŐ-
 betegek természetes uton, még re-
 ményesített az orvosok által gyógyít-
 hatlannak nyilvánított esetekben is gyö-
 keresen kigyógyulnak

orvosság nélkül.
 A betegség részletes leírására bőveb-
 ben felel levélben
J. H. Fickert, Dir. Berlin,
 Wall-Strasse No. 23.
 A levélhez 5 ft. ó. é. melléklendő.

Orvosság nélkül.

Megjelent és Demjén László
 könyvkereskedésében Kolozsvárt és általa minden
 könyvárusnál kapható:
Kolozsvár története.
 Első kötet.
 Oklevélzárral. (1.) 03-0- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.
 Egy külön kötet világiestő rajzokkal. (36 tábla.)
 Írta **Jakab Elek.**
 Ára 10 frt. (327)

E mindez tekintetben nagy, epochális munkát itt hosszasan dicsérgetni és aján-
 lani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e
 munka kiadásával magának maradó emléket emelt. Siesson tehát a város értékes
 t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjesztetni, hogy a nagyszorgalmú és
 szaktudós írónak minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legértékesebb
 része az újabbkor története lesz. A ki megszerzte magának ezen 3. részből álló első
 kötetet, az bizonyára értékelte fogja lapozgatni és benne bevárkodni, s a folytatását
 minden áron megszerzezi magának.

(570) 1-3
Fiókraktára
BAUER és REMPELNEK
 BIELEFELD
 KOLOWRATING 9. SZÁM
 BÉCSBEN.
 keresnek ujan javított
Wheeler és Wilson gépeiknek
 tevékeny nagyban elárúsítókat.

KERESZTESY PÁL
 első kolozsvári
**PAPIR, IRÓ, RAJZ- és FESTÉSEZETI
 RAKTÁRÁT**

ez idény beálltával különös figyelmébe ajánlja úgy a helybeli, valamint a
 vidéki t. közönségnek, miszerint minden

az írás-rajz- és festészethez
 megkívántató tárgyakat a

legelső és hiteles forrásokból
 szerzettén be,

oly dús és nagy választékban állítja elő,
 hogy Kolozsvár összes közönsége már is oda nyilatkozván, hogy egy
 ilyen forma **papír-üzlet Kolozsvár városának**

„büszkesége.”

(564) 4-*

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI

KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvárt, főter báró Bánffy-ház, és központi irodája
KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN
 főter, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Alólírt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. ez. közönséggel, hogy újonan felszerelt és izletes betűkkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomdai megrendelést** elfogad, u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözvények, rovatos iven, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek, baromútlevelek, vásárczédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb áron, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA **1 frt.**
FELVÁLLAL KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT IS.
HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda, — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a papírok a legelső papír-gyárakból szerzettnek be, és azok a hivatalos munkákhoz valódi gyári áron számíthatnak, és a legszükségesebb mintázatokból kész raktárt tart, a meglévőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosítottatik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.

26-*

Ny. Gámán János örökösénél Kolozsvárt.